שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא יד.

מסורת הש"ס

א) לקמן מח:, ב) (לעיל יג: וש"כ), ג) (לקמן טו: מנוטות קד: כ"ב קפט:), ד) כ"ק ח: מנוטות לב: (ע"ש), ה) (עיין פרוש ערך הסמן).

מוסף רש"י

שטר הקנאה. שקנו ממנו שאפילו לא יהיה המעות שיעבד עכשו לשלם (לקמן מז:). אחריות טעות סופר הוא. שטר שאין בו אחריות בוכה מנכסים משועבדים, שלא כלה זה מעות אלא כאחריות שעבוד נכסיו והסופר טעה (כתובות קד:) אחריות שאינו כתוב בשטר אלא נכתב השטר סתם, טעות הוא שנגנב הסופר הוא וכמי שכתב בו אחריות דמי (רשב"ם ב"ב קסט:). דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה. דבעל חוב לפלגו תאותו קרקע בחברים, אם יטלו לראובן שום תביעה על בעל חובו לומר פרעתיך, דקי"ל בחמ' שבועות (מח.) דאמ"ג דנקיט שטרא אי אלא מ"ל לישתבע לי דלא פרעתיך כמי לישתבועי (ב"ק ח:) וכע"ל כתובות צב:). ולא מצי א"ל. בעל חוב לראובן, לאו בעל דברים דידי אח. בקרקע זו, שבכר יצאה מרשותך ואתה שיעבודי שקילנא (ב"ק ח:) אינו טורף ממך כלום (כתובות צב:). דא"ל. לראובן. דמפקת מיניה עלי הדר. מה שאתה מוציא משמעון יחזור עלי, שהרי קבלתי עלי באחריות (ב"ק ח:). איכא דאמרי אפילו שלא באחריות נמי. מכרה לראובן לשמעון, לא מצי אמר ליה בעל חוב לראובן לאו בעל דברים דידי את (כתובות צב:). ויצאו עליה עסיקין. עורכין לומר שלנו היא (ב"ק ס:).

ומשני **חדא הוא דחד טעמא הוא.** טעם אחד הזקיקו לרבי אלעזר לומר את שהיה דמשום דקאמר מחלוקת בשאין חייב מודה החקן לומר שאינו גובה אפילו מבני חורין וכיון דהוצרך לפיים אבל כשחייב מודה דברי הכל יחזיר החקן לומר לא חיישינן לקנוניא: **שטר הקנאה.** דליכא למימר כתב לנות ולא נוה להא אפילו לא נוה שעביד נפשיה: **ולא חיישינן לפרעון.** אפילו אין חייב מודה דאם אינתא לפרעיה מקרע הוה קרע ליה והכא קתני אע"פ ששניהם מודים כו': **וכ"ש כשאינו מודה.** והא לא קשיא לר' אלעזר דהוא אמר כשאין חייב מודה לא יחזיר שום שטר הלאוי לגבות דהאי דקאמר ר' מאיר יחזיר משום דלאו בר גבייה הוא: **מאי טעמייהו דרבנן.** דאמרי כי אין בו אחריות נכסים גובה אף מן המשועבדים: **אחריות טעות סופר הוא.** כשאינו כתוב בשטר סופר הוא שטעה אבל זה לא נוה לו מעותיו בלא אחריות נכסים דלא שדי אינש זוזי בכדי: **שבח ספר ושעבוד צריך לימלך.** הסופר צריך לימלך במוכר שדה לחבירו לישאל הימנו אם יקבל עליו לכתוב בשטר המכירה שהוא שיעבד לו נכסיו למכירה זו שאם יבא בעל חובו ויטרפנה מן הלוקח שיגבה לוקח זה הקרן והשבח שהשבים בה לפני טירפא משפר עידית שבנכסים ואם לא נמלך בו לא יכתוב שיש מוכר שאין מקבל עליו אחריות ואף אם קבל על הקרן לא קבל על השבח ואף אם קבל על שניהם לא קבל להגבותו מן העידית אלא מן הבינונית. אלמא לאו טעות סופר הוא דאיכא למימר אמליך ביה ולא קבל עליה: **לימא מלן דאמר הא.** משמיה דשמואל: **לא אמר הא.** ואמוראי הינהו אליבא דשמואל: **בשטרי הלואה.** טעות סופר הוא כיון דלא אכיל פירות ולא מתהני מידי לא שדי זוזי בכדי לאחופיה בלא אחריות חה יאמוכר נכסיו וכשיבא לגבות לא ימצא כלום: **עכיד אינש דוכין מרעא ליומא.** לספק יום אחד שמא לא יטרפוה ממנו ואם יטרפוה שמא לזמן מרובה ואוכל כתוך כך פירות הרבה: **זיל לשלמא.** אין כאן עוד דין שמחלת על הכל: **באחריות.** אם יטרפוה ממנו ישלם לו: **לאשתעויי דינא בהדיה.** דבע"ח ולסלקו מעל שמעון בכל טענה שיוכל לטעון ולומר פרעתיך כך וכך או כך וכך יש לי עליך תביעה ואני מעכב חוב זה תחתיו: **ולא מצי.** בע"ח לימר ליה לאו בעל דברים דידי את בדבר זה קרקע שמעון אני נוטל אם יש לך תביעה עלי העמידני בדין: **דמפקת מיניה עלי הדר.** מה שאתה מוציא משמעון יחזור עלי: **עסיקין.** עורכין כמו התעסקו עמו (בראשית כו): יכול

חדא הוא דחד טעם הוא דמשום דקאמר רבי אלעזר מחלוקת בשאין חייב מודה הוא מתרץ הכי תיובתא דשמואל בתרתי חדא דרבי אלעזר דהא מוקי מתניתין בשאין חייב מודה וחדא [ה]דאמר שמואל מצא שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים [ו]ולא חיישינן לפרעון תיובתא דקתני הכא אע"פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה אלמא חיישינן לפרעון וכל שכן הכא דלא מודה לזה דחיישינן לפרעון אמר שמואל מ"ט דרבנן [א]סברי [ז]אחריות טעות סופר הוא א"ל רבא בר איתי לרב אידי בר אבין ומי אמר שמואל הכי והאמר שמואל שבח שפר ושעבוד צריך לימלך לימא מאן דאמר הא לא אמר הא לא קשיא כאן בשטר הלואה דלא יהיב אינש זוזי בכדי כאן במקח וממכר דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה כי ההיא דאבוה בר איהי זבין עליתא מאחתיה אתא בעל חוב טרפא מיניה אתא לקמיה דמר שמואל אמר ליה כתבה לך אחריות אמר ליה לא אמר ליה אם כן זיל לשלמא א"ל והא מר הוא דאמר אחריות טעות סופר הוא א"ל הני מילי בשטרי הלואה אבל בשטרי מקח וממכר לא דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה [ז]אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ובא בעל חוב דראובן וקא טריף ליה מיניה [ח]דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי א"ל לאו בעל דברים דידי את דא"ל דמפקת מיניה עלי דידי הדר איכא דאמרי [ט]אפי' שלא באחריות נמי דא"ל לא ניחא לי דליהוי לשמעון תרעומת עלי ואמר אביי [י]ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ויצאו עליה עסיקין עד שלא החזיק בה יכול

מאי טעמייהו דרבנן. תימה לי שמואל ידע ברייתא דקתני אחד זה ואחד זה גובה מנכסים משועבדים ג"כ היה לו לפרש המשנה כוותיה ולא הוה איתותב ואי לא ידע ברייתא מנליה לרבנן אין בו אחריות גבי ממשעבדי וי"ל דלא ידע הכרייתא ומ"מ אית ליה מסברא כדפריש לעיל (דף יג: ד"ה דכרי) דאי לא גבי ממשעבדי לא גבי נמי מבני חרי כמו לר"מ: **שעבוד צריך לימלך.** בשטרי מקח ואי לא כתבו מבני חרי נמי לא גבי אי בעל חוב טרפה לה כדאמר בסמוך אפי' שלא באחריות דלא ניחא לי דלהוי תרעומת דשמעון עלי אלמא לא הדר עליה אבל אי נגזל טרפה אחר על הגזלן אפילו בלא אחריות ואפילו ממשעבדי כיון דהוי מקח טעות הוי ליה שטר הלואה והשתא ג"ש דלא קאמר הכא פירי דמיירי שבעל חוב טרפה ולית ליה פירי כדאמר לקמן (דף טו.) בעל חוב גובה את השבח שבח אין פירי לא והא מיתא נמי דלקמן (שם) אמר שמואל אמלוך וכתוב שופרא ושבחא ופירי ולא קאמר שעבוד כדהכא משום דלקמן מיירי בנגזל שטרפה אף בלא כתיבת שעבוד אחר עליו ואפי' ממשעבדי והיינו טעמא כדפרישית דכיון דיש לו שטר מקח והרי מקח בעל שגזלה היתה והוי ליה שטר הלואה דאמרינן ביה אחריות טעות סופר הוא והא דאמר שמואל בחזקת הבתים (ב"ב דף מג.) המוכר שדה שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו הא לאו הכי מעיד לו עליה אפי' נמצאת שאינה שלו משמע דלא הדר עליה באחריות אבל בטעות סופר לו בשטר שלא באחריות אבל סתמא הדר עליה: **דינא** הוא דאתי ראובן. תימה מאי נפקא מינה דהא כל מה שיוכל לטעון לראובן טוען שמעון דטוענין לנוקח ואין לומר דב"מ אם יש לבע"ח עדים שקרובים לראובן ורחוקים לשמעון דאי טענין נמי שמעון הם פסולים דכיון דאי מפסיד שמעון הדר על ראובן כדמוכח בפ"ק דמכות (דף ז.) גבי אלעזר וטוביה קרובים דערבא הוו וקא מסיק דפסולים אף לזה ולמלוה כיון דאי ליתי ליה לזה אזיל בתר ערבא ומהאי טעמא נמי ג"ל דב"מ אם יש לשמעון עדים שהם קרובים לו ורחוקים לראובן דכי נמי טוען לראובן פסולים שבל פי עדותם יאמר הקרקע ביד שמעון שהוא קרובם וכל שכן כשקנה שלא באחריות שהם פסולים שאז מרוויחים לו הקרקע לגמרי וי"ל דב"מ אם אמר שמעון אין לי עדים ואין לי ראיה ואח"כ מצא עדים או ראיה שהוא שלו יכול להביא דאין הלכה כרשב"ג בראיה אחרונה (סנהדרין דף לא.) וראובן יביאם א"כ כגון שבעל חוב חייב שבועה לראוריתא לראובן והשתא יגלגל עליו שבועה שלא פרע אבל לשמעון לא יש בו שבועה דרבנן ובפרק הכותב (כתובות דף פח.) אמר אי פקח הוא מייתי ליה לידי שבועה לאוריתא אלמא יש חומר בשבועה דרבנן בגרות דולקות ורודות נפוחות כדמפרש בתשובת הגאונים ס) ועוד נפקא מינה כגון שראובן פקח ובעל דברים ועוד שאינו מעיז בראון לפי שידע שפרעו או אם יכול לראובן לגבות עמו לב"ד הגדול ושמעון אינו יכול [וע"ע תוס' כתובות לב: ד"ה דינא הוא וכו']: **ויצאו** עליה עסיקין. פי' עורכין ולא אנסין מדמפליג בין מכר באחריות ללא באחריות וכן מוכח פ' שבועת העדות (שבועות דף לא. ושם) ואשר לא טוב עשה וגו' זה הלוקח שדה שיש עליה עסיקין ואי אנסין מצא עליו ברכה: **עד שלא** החזיק בה כו'. תימה היכי מיירי אי גם לא נתן מעות פשיטא דיכול לחזור בו דאפילו מי שפרע ליכא ואי נתן המעות אמאי יכול לחזור בו והא קרקע נקנית בכסף אם לא נעמיד באחרא דלא קנו בכספא ועוד משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו אבל באחריות יכול לחזור בו אמאי יכול לחזור בו כיון שנתן מעות והחזיק כמשפט ועוד חזקה דדייש אמרי לא אשכחן בשום מקום ולמה הניח חזקה דתנן במתני' (ב"ב ד' מב.) דנעל גדר ופרץ ועוד מאי שנא הכא שמואל מאימתי הוי חזקה יותר מבשום מקום דבכמה מקומות מזכיר חזקה ולא כעי מאימתי הוי חזקה ופירש ריב"א דמיירי כגון שקנאה בקנין גמור בכליפין ולא נתן מעות וקאמר עד שלא החזיק בה חזקה דמפרש בתר הכי דייש אמרי שלא הלך לארכה ולרחבה ולא סמכה דעתיה יכול לחזור בו משהחזיק בה שהלך לארכה ולרחבה אינו יכול לחזור בו אבל באחריות יכול לחזור כיון שלא נתן מעות ויש עוררים הואיל וקופו לשלם מעותיו עתה שהם בידו יעכבם וא"ש דייש אמרי אינה חזקה גמורה אלא לראותה אם היא מיושבת על נכו וא"ת כשהחזיק בה אמאי אינו יכול לחזור בו כיון שלא נתן מעות ליכא לאו זוזי בכדי דמפרשים לאפילו אית ליה זוזי מני לסלק ליה לבע"ח בשאר דברים וגרסינן בהמוכר פירות (ב"ב ד' נב: ושם ד"ה אי) אי לתנהו להנהו זוזי כו' וי"ל דהכא מני מ"ל הא אריבא אינה שוה כפי מעותיו לפי שיש עליה עוררים אבל שור שגנב כיון דאייקר שוה מעותיו שפיר:

ויש

עין משפט נר מצוה

קיד א מי' פ"ד מהל' גזילה ואבידה הל' ה ופ"ט מהל' מכירה הל' ג ופ"ד מהל' מלוה ולוה הל' ג ונכתב דלא פירש אלין לו עליו אחריות סמב קשן פב לד טוש"ע מ"מ פי' לט סעיף ה ופי' קיא סעיף ה ופי' רכה סעיף ה:

קטו ב ג מי' פ"ט מהל' מכירה הל' ט סמג לאוין קט ועשין פב טוש"ע מ"מ פי' רכו סעיף ה:

קטז ד מי' שם הל' כ טוש"ע שם סעיף ה:

רבינו חננאל

והוא שמואל דאמר המוצא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים דלא חיישינן לפרעון משי"ה אמרי' תיובתא לשמואל בתרתי אבל ר' אלעזר לא שמעינן ליה דאמר בהדיא דברי הכל לא חיישינן לפרעון תיובתא עליה בחדא. וקיל"ל כר' יוחנן דתניא כותיה ונדחו דברי שמואל ור' אלעזר דהא איתותבו אבל תירוצא דרב אשי ודאביי לא נדחו דהא דר' יוחנן לא הוי להו תיובתא כדפרשינן לעיל"א. אמר שמואל מאי טעמייהו דרבנן דאמרי שטר שאין בו אחריות גבי אפי' ממשעבדי קסברי אחריות טעות סופר הוא. ומי אמר שמואל הכי והא אמר שמואל שפר שבח ושעבוד צריך לאימלוכי ביה לאו מכלל שאם לא נמלכו ביה אין כותבין ואי לא כתיב ליה ס) לא שפר ולא שבח ולא שעבוד דהוא אחריות ואי אמרת אחריות טעות סופר הוא ואצ"ג דלא כתב כמאן דכתב דמי אמאי ליתי ליה שעבוד. ופריק לא קשיא הא דאמר אחריות טעות סופר בשטרי הלואה ומתני' ומתניתא בשטרי הלואה אבל בשטרי מקנה לא אמרי' טעות סופר הוא דעביד מאן דזבין ארעא ליומיה כי הא דאיבות בר איהא זבן עיליתא מאחתיה וכו' ובהא אמר שמואל צריך לאימלוכי ולית הלכתא כשמואל אלא כראסקינן לשמעתא והלכתא אחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר. המוכר שדה לחבירו ס) שלא באחריות

ס) תוי' ל"ל ולא כתב ליה ליה לא ספר וכו'.

ס) נראה דל"ל שלא באחריות ויצאו עליה עסיקין וסחזיק בה וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com